

GUIA

DIDÀCTICA

OFF

Autoria: Marta Costa
© Editorial Flamboyant

Damunt d'un cérvol, una nena avança en silenci, petitona, per un paisatge immens i devastat. A l'horitzó s'albira una xemeneia fumejant...

I si només calgués un xic de poesia perquè tot s'aturés?

OFF explica, sense paraules, una història distòpica. En una distopia tot és oposat a una situació ideal. Tot i plantejar un estat imaginari, potser no en som tan lluny... Quina solució trobarem, els lectors, per transformar la realitat que proposa l'àlbum?

QUÈ SABEM? Abans de la lectura

És interessant que, en aquesta ocasió, no comprometem la lectura condicionant l'espontaneïtat de la interpretació. Per tant, en lloc de desvelar, d'entrada, la temàtica del llibre, us proposem que en mostreu la coberta, la descrigueu entre tots, feu una petita pluja d'idees sobre què deu voler dir el títol, imagineu de què deu anar el llibre... Si deixem la porta oberta a la interpretació lliure, tot el debat que pugui sorgir després serà més interessant.

En tot cas, podem comentar que es tracta d'un llibre sense text. N'han llegit mai cap? Es tracta d'un tipus de llibre només per als més petits? Creuen que una història es pot explicar igual només amb imatges?

LLEGIM I MIREM Durant la lectura

Una única lectura d'aquest llibre seria perdre's un munt de detalls significatius que ajuden a interpretar de manera més enriquidora el missatge i la poesia de la història. Així doncs, us recomanem que animeu l'alumnat a rellegir el llibre una segona, tercera, quarta vegada... i fins que vingui de gust!

Assenyaleu alguns aspectes perquè els tinguin en compte durant la lectura o lectures:

Llegim imatges

Òbviament, en tractar-se d'un àlbum sense paraules, les imatges són les que narren la història. Han de parlar per si mateixes. El llenguatge gràfic té molts recursos per expressar diferents idees i posar el focus d'atenció en detalls o aspectes que l'autor vol fer visibles. Una manera de fer-ho és treballar l'**enquadrament**, com es fa en el cinema. Podem analitzar els plans i composicions escèniques des d'aquest punt de vista.

Fixeu-vos també en:

El ritme narratiu. La història té un ritme, una intenció, quan s'atura més o menys en determinats moments. Hi ha seqüències que passen a poc a poc i generen expectació (per exemple, quan la nena i el cérvol reprenen el camí i fan cap al paisatge desolador amb les múltiples xemeneies que mostra l'escena final).

En unes seqüències s'evidencia el pas del temps (creixement de les banyes) i, en d'altres, hi llegim moments simultanis en llocs diferents (botó engegat - xemeneia fumejant / botó apagat - xemeneia amb poc fum). El ritme també s'expressa en el nombre de pàgines o vinyetes que l'autor dona a cada escena. Una doble pàgina sencera ens transmetrà una sensació temporal diferent (la nena observant la nova natura) que quatre vinyetes en la mateixa doble pàgina (quan va creixent l'heura per la xemeneia).

Les imatges. Els colors de les il·lustracions creen un ambient i una atmosfera concreta. Què ens suggereix? Què ens transmet?

Hi ha imatges que descriuen escenes i d'altres que descriuen seqüències. En la seqüència de l'heura que creix per la xemeneia, la llum marca el pas del temps.

Són clares i explícites, les il·lustracions? Entenem de seguida el que veiem? És important reflexionar sobre com s'ho fan, les imatges, per explicar-nos què va passant.

El missatge

L'absència de text fa que tot el pes narratiu recaigui en les imatges i de ben segur que hi haurà diferents interpretacions. És cert que el rerefons coincidirà en tots els casos, però la manera d'entendre i interpretar la situació pot ser diferent. Serà molt interessant escoltar l'alumnat sense haver condicionat la lectura prèviament. Pareu atenció a:

Els símbols. Pregunteu-los per aquelles coses que passen en la història que són crucials perquè realment hi hagi història. Per què creuen que els protagonistes són un cérvol i una nena? El creixement de les banyes del cérvol i el fet que es regenerin cada any, què pot representar? Com ho lliguen amb la història? Quin poder poden tenir la nena i el cérvol per enfrontar-se a un fet tan devastador?

Els detalls. Potser en una primera lectura han passat per alt alguns detalls. El cel sempre és ple de contaminació o en algun moment se'ns mostra serè? La nena sempre té els cabells del mateix color o experimenten un canvi? Com són els animalons que apareixen en la nova natura?

FEM

Després de la lectura

Alguns dels aspectes que hem comentat en l'apartat anterior ja poden considerar-se com a reflexions per a després de la lectura. O preguntes i pistes per incentivar una nova lectura, després de fer-ne una de primeres impressions i presa de contacte.

El que sí que podeu compartir, després de la primera lectura, són els vostres **sentiments** i **emocions**, així com debatre sobre algunes qüestions. *Com us sentiu després de llegir la història? Coneixeu alguna situació real que s'aproximi a la que veiem al llibre? Creieu que l'àlbum té un final optimista o pessimista? Què se us acut que es podria fer per millor el món?*

Lligat a això, parlem de la **mirada dels personatges**. Hi ha un moment en què els personatges ens assenyalen directament, interpel·len els lectors (tot i que, literalment, assenyalen el paisatge que tenen al davant). Ens volen fer reflexionar sobre la nostra responsabilitat en aquesta distopia?

Pregunteu-los, de nou, pel **títol**. Com el relacionen, ara, amb la història que acaben de llegir?

A continuació, us proposem tres activitats. Inclouen una fitxa amb la informació bàsica i l'explicació del seu desenvolupament.

HI HA BANYES I BANYES

NIVELL

Cicle mitjà i superior (8-12 anys)

MATERIALS

Ordinador amb connexió a Internet

ÀREA DE CONEIXEMENT

Coneixement del medi (natural)

Llengua

Conèixer els diferents tipus de banyes dels mamífers.

OBJECTIUS

Conèixer el procés de creixement de les banyes dels cèrvids.

Àmbit de coneixement del medi: Dimensió del món actual

COMPETÈNCIES BÀSIQUES. ÀMBITS I DIMENSIONS

Àmbit digital: Dimensió d'instruments i aplicacions / Dimensió de tractament de la informació i organització dels entorns de treball i d'aprenentatge / Dimensió de comunicació interpersonal i col·laboració

AGRUPACIÓ

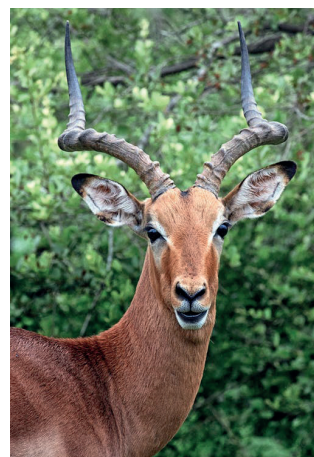
Per parelles o grups reduïts

DURADA

3 o 4 sessions de treball

Desenvolupament

Proposeu al vostre alumnat investigar els diferents tipus de banyes que tenen certs mamífers. No totes són permanents. El cas del cérvol n'és un exemple. Als mascles els creixen les banyes quan s'apropa el moment de la reproducció, és a dir, que són estacionals. Però, com és aquest procés? Tenen algun valor per als humans, aquestes banyes?

A partir de les informacions trobades en llibres divulgatius i a Internet, demaneu-los que preparin una petita presentació audiovisual (pot ser amb un PowerPoint, per exemple) per explicar els tipus de banyes que existeixen en uns mamífers en concret, amb fotografies, dibuixos i petits textos informatius. Després, cada grup farà la seva presentació.

SONORITZEM LA HISTÒRIA

NIVELL

Cicle superior i primer cicle d'ESO (10-14 anys)

MATERIALS

Escàner

Ordinador amb connexió a Internet

Editor de vídeo

ÀREA DE CONEIXEMENT

Expressió artística: visual i plàstica (Primària)

Educació visual i plàstica (ESO)

OBJECTIUS

Sonoritzar la història que explica el llibre.

Editar un curt a partir d'imatges i àudios.

COMPETÈNCIES BÀSIQUES. ÀMBITS I DIMENSIONS

Àmbit digital: Dimensió d'instruments i aplicacions / Dimensió de comunicació interpersonal i col·laboració. (Primària)

Àmbit d'expressió artística: Dimensió d'interpretació i producció / Dimensió d'imaginació i creativitat. (Primària)

Àmbit d'autonomia i iniciativa personal (Primària)

Àmbit artístic, àmbit digital i àmbit personal i social (ESO)

AGRUPACIÓ

Per parelles o grups reduïts

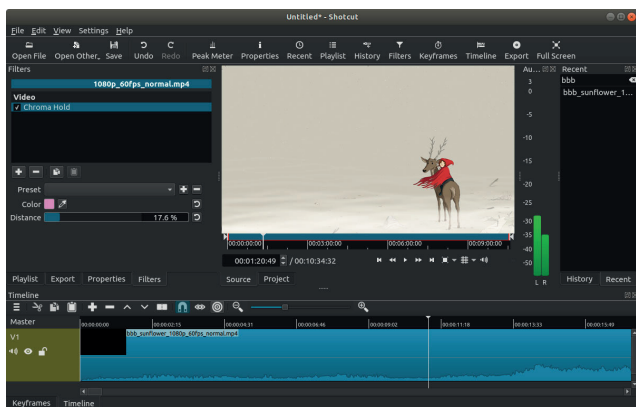
DURADA

3 o 4 sessions de treball

Desenvolupament

La proposta pretén dotar de banda sonora aquesta història. A partir de cadascuna de les imatges, hauran d'imaginar quin so o quina música hi aniria bé. Els sons o paisatges sonors que escullin han de reforçar la història o aportar-hi alguna cosa. Fins i tot, en algun moment hi pot haver paraules, si ho troben oportú. La idea és crear una nova visió de la història, una visió personal que cada grup de treball faci seva.

Trebal·leu en digital: l'ideal seria un editor de vídeo que us permeti introduir àudio i fer durar cada imatge el temps adient per al curtmètratge.

1. Elaboreu un guió dels sons, músiques o àudios que acompanyaran cada il·lustració.
2. Escanegeu les il·lustracions.
3. Busqueu els àudios i introduïu-los a l'editor de vídeo.
4. Munteu el curt amb les imatges i el so.
5. Exporteu-lo i compartiu els treballs amb la resta del grup.

TXERNÒBIL I FUKUSHIMA

NIVELL

Cicle mitjà i superior i primer cicle d'ESO (8-14 anys)

MATERIALS

Llibres de coneixement sobre les energies no renovables

Ordinador amb connexió a Internet

Coneixement del medi (Primària)

ÀREA DE CONEIXEMENT

Ciències socials: geografia i història. Ciències de la naturalesa: física i química. Cultura i valors ètics (ESO)

OBJECTIUS

Conèixer l'energia nuclear, què és i com funcionen les centrals nuclears.

Conèixer els accidents nuclears de Txernòbil i Fukushima.

Àmbit de coneixement del medi: Dimensió del món actual / Dimensió de salut i equilibri personal (Primària)

Àmbit d'educació en valors: Dimensió social (Primària)

Àmbit digital: Dimensió de tractament de la informació i organització (Primària)

Àmbit social, àmbit científicotecnològic i àmbit de cultura i valors (ESO)

COMPETÈNCIES BÀSIQUES. ÀMBITS I DIMENSIONS

AGRUPACIÓ

Per parelles o grups reduïts

DURADA

Entre 1 i 3 sessions de treball

Desenvolupament

Llegiu les declaracions de l'autor i il·lustrador, Xavier Salomó, en què explica d'on va sorgir la necessitat de fer un llibre que parlés de l'energia nuclear i les centrals. Esmenta dos esdeveniments catastròfics: el de Txernòbil, l'any 1986, i el de Fukushima, l'any 2011.

Demaneu als alumnes que investiguin sobre aquests accidents i expliquin en què consisteix l'energia nuclear. Poden redactar un text amb il·lustracions sobre totes les informacions trobades o centrar-se en un tema en concret (què és l'energia nuclear i com funciona, què va passar a Txernòbil, què va passar a Fukushima, quantes o quines centrals nuclears tenen a prop, etc.). En funció de les edats amb què trebal·leu, podeu ajustar el tipus de producte final. Sigui quin sigui, acoteu l'estructura que tindrà.

Poseu en comú els treballs resultants.

El 26 d'abril de 1986 jo tenia deu anys. D'aquell dia recordo la imatge de ma mare escoltant la ràdio, que anunciava la tragèdia de Txernòbil. Ens va dir, a la meva germana i a mi: «No sortiu de casa».

No recordo gaire bé com van ser els dies següents, tan sols una por indefinida, estranya.

*Aquesta imatge ha estat adormida fins a l'accident de Fukushima. Alguns mesos després d'aquest desastre al Japó, sense acabar de saber què estava fent, com un somnàmbul, vaig començar a dibuixar el que es convertiria en **OFF**.*

Xavier Salomó

NARREM AMB IMATGES

NIVELL	Cicle inicial (6-8 anys)
MATERIALS	Material per escriure i dibuixar Cartolines
ÀREA DE CONEIXEMENT	Expressió artística: visual i plàstica
OBJECTIUS	Treballar la narració a través d'imatges. Crear i expressar el desenvolupament d'esdeveniments a través de dibuixos.
COMPETÈNCIES BÀSIQUES. ÀMBITS I DIMENSIONS	Àmbit d'expressió artística: Dimensió d'interpretació i producció / Dimensió d'imaginació i creativitat Àmbit digital: Dimensió d'instruments i aplicacions Àmbit d'autonomia i iniciativa personal
AGRUPACIÓ	Per parelles o grups reduïts
DURADA	1 sessió de treball

Desenvolupament

Aquesta activitat se centra a treballar el llenguatge narratiu de la imatge i com les imatges poden transmetre una història amb el seu corresponent inici, desenvolupament i desenllaç. Els alumnes hauran de crear una seqüència de tres imatges on es produeixi i s'hi pugui veure un canvi.

La distribució de les vinyetes seria la següent:

- 1.** La **primera** vinyeta serà l'estat inicial.
- 2.** La **segona** vinyeta serà el detonant.
- 3.** La **tercera** vinyeta serà el resultat.

A **OFF**, aquesta seqüència esdevé el fil narratiu de l'àlbum i podem identificar aquestes parts en la història. L'estat inicial és el paisatge erm i desolat, el detonant és el moment en què la protagonista prem l'interruptor i el resultat és la transformació del paisatge, que esdevé verd i poblat d'animals.

Els alumnes hauran de pensar primer la seqüència que volen representar i com fer-la. Una vegada ho hagin fet, hauran de dibuixar-la sobre una cartolina.

Un exemple podria ser el d'un truc de màgia:

- 1.** L'estat inicial seria una mà estesa sense res.
- 2.** El detonant seria la mà tapada amb un mocador.
- 3.** El resultat seria un colom a la mà.

Animeu-vos a fer una exposició a la classe amb les imatges de cada grup.

Consulta més guies didàctiques a la nostra pàgina web (www.editorialflamboyant.com).